

Брюксел, 7 ноември 2025 г.
(OR. en)

14930/25

SPORT 43

БЕЛЕЖКА

От: Председателството
До: Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно: Демокрация и прозрачност в спорта
– *Обмен на мнения*

Приложено се изпраща на делегациите бележка с насоки на председателството по посочения по-горе въпрос с оглед на обмена на мнения на заседанието на Съвета (Образование, младеж, култура и спорт) на 28 ноември 2025 г.

Демокрация и прозрачност в спорта

Бележка с насоки на председателството

Спортът е неразделна част от европейското общество. Той е нещо повече от състезание, резултати и медали: той вдъхновява, ангажира и обединява хората, прекривайки граници, култури и езици. Като насърчава радостта, справедливостта, приобщаването и уважението, спортът спомага за оформянето на активни, здрави и социално ангажирани граждани. Той изгражда мостове, създава пространства и заличава различията в преследването на общи цели. На спортния терен и в местните клубове спортът укрепва споделяната идентичност и сближаването, като показва, че честната игра и спазването на правилата са основите на демократичното гражданство. Като истинско училище по демокрация спортът култивира почтеност, отговорност и участие, като укрепва самата социална структура, върху която почиват нашите общества.

На тази основа е изграден европейският спортен модел. Той се основава на убеждението, че спортът трябва не само да забавлява, но и да отстоява споделяните ни ценности — демокрация, прозрачност, солидарност и зачитане на правата на човека. Тези принципи са крайгълните камъни на доверието и легитимността в спорта. Без тях спортът рискува да загуби обединяващата си роля като конструктивна сила за благото на обществото. Ето защо датското председателство на ЕС избра да постави демокрацията и прозрачността в спорта в центъра на тази политическа дискусия.

Изготвена по инициатива на Дания и скандинавските държави през 2021 г., съвместната декларация относно прозрачността, демокрацията и правата на човека в работата на международните спортни федерации бележи важен етап. Първоначално подписана от 23 европейски държави и понастоящем одобрена от общо 38 държави, декларацията насърчава открития и демократичен процес на вземане на решения и служи като полезна отправна точка в дискусиите на национално и международно равнище за спортните организации, които носят значителна отговорност за прилагането и поддържането на най-добрите демократични практики. Демократичните и прозрачни ценности са вече твърдо залегнали в политиката на ЕС в областта на спорта — от Бялата книга за спорта от 2007 г. и Договора от Лисабон от 2009 г. до работните планове на ЕС за спорта и програмата „Еразъм +“, като всички те укрепват доброто управление и включват обществената роля на спорта в европейското сътрудничество.

Въпреки този напредък продължават да съществуват сериозни предизвикателства. Много международни спортни организации продължават да се сблъскват с демократични дефицити с вземането на решения с широкообхватни последици, без истинското участие на членуващите организации, спортистите или гражданското общество. Прозрачността също продължава да бъде недостатъчна, например при предоставянето на права за домакинство, когато неясните критерии и мъглявите процедури за гласуване увеличават риска от корупция и неправомерно влияние. В същото време спортът продължава да се използва като инструмент за изчистване на имиджа (т.нар. sportswashing), при което режимите използват големи прояви за подобряване на репутацията си и за отклоняване на вниманието от недемократични процеси и нарушения на правата на човека.

Наред с това станахме свидетели на заплахата от отцепническите лиги — търговски начинания, които не са в пълно съответствие с основните ценности на европейския спортен модел. Състезанията „от затворен тип“, които се отделиха от структурите за класиране в по-горна дивизия и изпадане в по-долна, подриват солидарността между големите и малките клубове, прекъсват основните връзки между масовия и елитния спорт и подкопават устоите на европейските спортни традиции, почиващи на откритост и справедливост. Освен това преместването на европейски състезания на извъневропейски места с търговска цел може да отслаби културните и социалните връзки между клубовете, привържениците и общностите. Когато спортът се отдалечава от естествената си среда, той рискува да отчужди своите поддръжници и да загуби ролята си на стожер на местната и националната идентичност.

Ако тези тенденции продължат, съществува риск спортът да загуби популярната си легитимност. Общественото доверие се опира на убеждението, че спортните срещи се провеждат при равнопоставени условия и че решенията се вземат на справедливи демократични основи. Защитата на европейския спортен модел изисква активни усилия. ЕС, неговите държави членки и спортните организации трябва да заявят отново своя ангажимент към ценностите на европейския спортен модел, да подкрепят състезанията от отворен тип и да запазят солидарността между масовото и елитното равнище.

Защитата на модела означава поддържане на прозрачност и почтеност, гарантиране, че достъпът до състезания и спортни резултати се основава на заслуги, а не на изключителни финансови права или затворени системи. Именно тази прозрачност, заложена в структурите за класиране в по-горна дивизия и изпадане в по-долна, отличава по-голямата част от европейския спорт от комерсиалните формати. Това, че автономността на спорта бе призната от ЕС и неговите държави членки, не бива да ни успокоява; трябва да продължим да бъдем активни, в постоянен диалог и ангажирани с непрекъснато подобряване. Необходима е силна позиция срещу преместването на европейските състезания извън Европа с търговска цел, която да заяви отново, че културната и социалната стойност на спорта не следва да се свежда до търгуема стока.

Предоставянето на права за домакинство за големи спортни прояви е друга област, в която прозрачността и легитимността трябва да бъдат засилени. Решенията следва да се основават на ясни публични критерии, а страните кандидатки следва да бъдат оценявани за техните резултати в областта на правата на човека, стандартите за управление и свободата на печата. През последните години лицата, сигнализиращи за нередности, и независимите разследвания разкриха как възлагането на турнири може да бъде повлияно от непрозрачно вземане на решения, липса на надзор и манипулиране на публичните послания, включително наблюдение на журналисти и контрол на информацията за потискане на критиките. Тези случаи подчертават рисковете, свързани с отслабената прозрачност и отчетност, и показват спешната необходимост да се гарантира, че откритостта, свободата на изразяване и независимият контрол ще станат неоспорими условия при присъждането и наблюдението на международни спортни прояви.

Поради това, след като бъдат взети решенията относно правата за домакинство, от съществено значение е да се пристъпи към пълно оповестяване на гласовете и прозрачни процеси на последващи действия, наред с независим надзор и ясни изисквания за дългосрочното социално и екологично наследство на проявата.

Укрепването на демокрацията и прозрачността в спорта обаче далеч надхвърля правата за домакинство. То се отнася до ежедневното управление на федерациите, клубовете и асоциациите, до начина на управление на финансовите потоци, на защита и подкрепа за спортистите и до обмена на информация. Това означава също така подкрепа за онези, които насърчават почтеността в спорта — журналисти, лица, сигнализиращи за нередности, и независими експерти — чиято смелост и упражняван от тях контрол са незаменими за отчетността. Гарантирането, че тези участници могат да работят свободно и безопасно, е основна част от демократичното управление в спорта.

Нито една държава или организация не може да постигне тези промени самостоятелно. Напредъкът зависи от силните съюзи между държави със сходни възгледи, от подкрепата за международните спортни федерации при реформирането на техните управленски практики и от разработването на практически инструменти и стандарти за откритост и отчетност. Насърчаването на образованието и медийната грамотност в спортната екосистема е също толкова важно за укрепване на критичното и независимо отразяване и за подпомагане на противодействието на манипулирането и контрола на посланията.

Чрез колективни усилия ЕС, неговите държави членки и спортните организации могат да помогнат да се гарантира, че прозрачността и демокрацията се превръщат по-скоро в правило, отколкото в изключение в международния спорт. Спортът ни обединява, но се нуждае и от нас. Необходим е силен, демократичен и общ европейски глас, за да се защити почтеността в спорта и да се запази ролята му на обединяваща сила в обществото.

Във връзка с това всички държави членки се приканват да обмислят следните въпроси:

1. Как ЕС и неговите държави членки могат най-ефективно и конкретно да подкрепят международните спортни федерации за укрепване на демокрацията, прозрачността и почтеността в управленските структури — например чрез споделени европейски принципи за добро управление, които задават ясни стандарти и очаквания?
2. Как ЕС и неговите държави членки могат най-категорично да защитават и насърчават европейския спортен модел — включително ценностите на откритите състезания, солидарността между всички равнища на спорта и социалната отговорност — като същевременно се справят с отцепническите лиги и преместванията на европейски състезания?

Моля, не превишавайте времето за изказване от три минути.